

Safet Hajvazi

Laat ik me even voorstellen. Mijn naam is Safet Hajvazi. Ik heb twee kinderen, woon in Beveren-Waas, maar ik ben afkomstig uit Kosovo en een Roma van origine. Ik heb mijn diploma elektromechanica behaald in het Servisch.

Er werd me gevraagd te vertellen hoe ik me voel als vluchteling... *Vluchteling!* Ik voel me helemaal geen vluchteling. Ik ben weggerukt als een tak van een boom. Een ogenblik is maar een ogenblik, maar dit moment veranderde heel mijn leven. Normaal brengt elke dag geluk met zich mee voor een nieuwe dag. Maar die dag bracht enkel ellende en verdriet...

Op de vlucht

November 2007 . God, het lijkt alsof ik gisteren nog in mijn jeugdkamer sliep. De kamer waar ik mijn beste tijd doorbracht, omringd door veel vrienden, vol geluk, gelach en plezier. Vandaag vraag ik me af waar mijn geluk van toen naartoe is, waarom die lach op mijn gezicht wegstierf? Het werd me afgenomen... Afgenomen door mensen die ik niet ken.

In 1995 zag ik in onze klas voor de eerste keer een vluchteling. Nadien zag ik door de Bosnische oorlog duizenden vluchtelingen in mijn streek toekomen. Voor mij leek hun situatie om te lachen.

Natuurlijk, ik had zelf zoiets nog nooit mee gemaakt. Ik zag ze op straat voorbijgaan en dacht: "Zie, die vluchtelingen!", alsof ik vreesde dat ze iets van me zouden afnemen.

- *Jongens, zo'n gewetensconflicten dat ik daar nu over heb!* -

Vandaag vlucht ik zelf ook ergens naartoe. Maar ik weet niet naar waar, want 'vluchten' betekent : ergens wéggaan, zónder doel, zónder dat je wéét waar je naar toe gaat, een zoektocht naar een veilig land !

19 juni 1999. Ik stopte en draaide me om. Ik kon het niet achterlaten; afscheid nemen is niet gemakkelijk. We waren op de vlucht. In het begin wilden we enkel even naar de kust van Kroatië gaan om dan, zo gauw het rustiger werd, terug te keren. Kosovo was een multi-etnische provincie. Wij hoopten dat dit ook na de oorlog zo zou zijn. Maar alles wees erop dat dit niet meer het geval was. Toen we in Kroatië aankwamen, vernamen we dat heel ons verleden - huizen, winkels, vrachtwagens, auto's, ... - in brand was gestoken. Er werd gestolen, alles werd vernield. Dit nieuws kwam zwaar aan. God, mijn ziel was zwart... "*Maar toch is dat niet zo erg, troostte mijn opa ons, want op dit moment is hét belangrijkste dat we gezond zijn*".

Niet lang meer echter,. Midden juli 1999 kreeg ik een zware ontsteking aan mijn pancreas: een zwarte periode in mijn leven. Ik was in een ander land en kende niemand. De ontsteking had zware gevolgen. Misschien door ongezond te eten of slecht te slapen? Maar kom, na een maand op de vlucht sliep ik toch terug in een echt bed, weliswaar in een ziekenhuis... Ik moest in Kroatië de operatie afwachten, die pas eind 1999 plaatsvond. Begin 2000 ging ik regelmatig op controle, maar de dokters verboden me het land te verlaten. Een jaar later bleef deze pancreasontsteking me achtervolgen en besloten we toch te vertrekken om in Frankrijk een nieuw leven op te bouwen.

Vluchten is een moeilijk traject, dat besef ik nu. En 'die vluchtelingen van Bosnië' waren maar figuurlijk aanwezig in mijn toenmalige leefomgeving. Dat besef ik nu, veel te laat, want ik krijg geen kans meer om het goed te maken.

'*Door de nieuwe pijn gaat de oude weg*', hoorde ik onlangs. Soms kan men onderweg meer beleven dan door de oorlog zelf...

Leven in België

Samen met mijn vader en broer zijn wij op eigen kracht aangekomen in Zwitserland, met Frankrijk als eindbestemming. Niemand heeft ons kunnen opvangen daar, zelfs niet de werknemers die in ons bedrijf werkten.

Ik had een tante in België, die ook een vluchteling was. Toen zij vernam dat wij letterlijk op straat stonden, heeft ze er alles aan gedaan om ons in België te krijgen. Haar man haalde ons af in Ulm–Freiburg in Duitsland.

Toen we in België aankwamen, was het donker en koud. Ik was moe, mijn ziel deed pijn en ik wist niet waar ik terechtgekomen was. Twee dagen lang had ik enkel water en thee gedronken door de ontsteking. Ik was immers rechtstreeks in het ziekenhuis afgehaald om naar Frankrijk te vertrekken. *De pijn en het verdriet werd ik gewoon, in deze periode kende en verwachtte ik niets anders.* Waar ben ik nu ?!

Mijn tante heeft ons opgevangen. Anders gingen ze ons naar een centrum sturen, om in de rij te staan om brood te krijgen. Vele mensen maken dat mee. In België, in Europa. Ik wou terug. Ik was kwaad, op iedereen.

In januari 2001 kon ik iets vrijer ademen: ik kon ergens slapen, was niet langer aangewezen op de straat zoals gisteren, eergisteren en de dagen ervoor. God *Allah* was altijd mijn hoop die me wakker hield en me moed gaf om verder te gaan.

Toen we asiel moesten aanvragen, vernamen we dat er verschillende manieren bestonden om ons aan te melden. Mijn vader kende er maar één: wat hij in een boek over de Conventie van Genève gelezen had. (Mijn vader is een ingenieur, maar wat gebeurt er met de andere Roma die voor het grootste deel analfabeet zijn?) We moesten heel vroeg opstaan om aan te schuiven: dat was het begin van een marathon. Er werden foto's en vingerafdrukken genomen en we werden verhoord. We moesten verklaren waarom we hier waren. God, we waren op de vlucht, we waren al meer dan een jaar onderweg en nu vroegen ze ons om dat allemaal te bewijzen en te documenteren? Zoiets kan men zelfs niet beschrijven, het blijft diep verroest in mijn hart, staat enkel in de tijd geschreven, nergens anders...

'*Leven in België*' voelt aan als een vreemde zin. Echt *leven* deden we niet. We probeerden wel de tijd door te brengen. In het begin hadden we een eigen wereld gecreëerd in ons gezin. Ons huis was onze wereld en de wereld ons huis. We durfden geen stap naar buiten te zetten om een tweede wereld te leren kennen. Zo saai, zo alleen, zo eenzaam. Ik schreef brieven zonder adres. Wat moest ik anders doen? Als ik toch naar buiten ging, was ik bang aangesproken te worden. Ik sprak de taal niet - het is een moeilijke taal - ik gebruikte enkel gebaren. Ik keek naar de televisie, maar verstond er niets van. Ik las de krant, maar keek enkel naar de foto's. Voor de documenten die elke dag toekwamen, moesten wij andere mensen smeken om ze te lezen en te vertalen. We leefden voortdurend in onzekerheid en stonden er alleen voor, op een kruispunt met verschillende wegwijzers. '*Kies er maar één, maar geen verkeerde!*' was ons motto.

Integratie

Na verloop van tijd zette ik mijn eerste stappen in de buitenwereld, maar voor de rest van mijn familie verliep het veel moeizamer. Ik was deeltijds ingeschreven op een school (geen taal cursus). Ik was bang, want voor het eerst zat ik met Belgen in de klas en ik wist niet wat ze over me dachten. Ik werd gezien als een parasiet, die in België gekomen is "om de financiële *mogelijkheden* goed uit te zuigen". Ik voelde me geen mens meer, in Europa, in België. Gelukkig hebben ze me toen niet opgesloten in een centrum. Was ik misschien schuldig omdat ik verjaagd ben en mijn geboorteplaats moest achterlaten ?! Wat een aanpassing!

Ik leerde steeds meer woorden, niet door de lessen, maar wel omdat ik altijd een woordenboek op zak had. Als ik een nieuw woord hoorde, schreef ik het op. Als ik dan 's avonds ging slapen, oefende ik de woorden en zinnen die ik die dag geleerd had. De druk viel me zwaar. Het was een moeilijke tijd. Maar ik was de oudste zoon en dus moest ik mijn familie helpen door de taal te leren. Hebben 'die Bosnische vluchtelingen' ook zo'n moeilijk traject meegemaakt? Zij spraken de taal tenminste.

Anderhalf jaar later moest mijn vader naar het sociale centrum voor een sensibilisatiegesprek. Ik ging mee omdat ze geen tolk hadden. Toen ze hoorden dat ik op korte tijd het Nederlands goed onder de knie had gekregen, dachten ze eraan me in te schrijven als tolk voor het Roma, het Servisch en het Kroatisch bij de provinciale dienst, afdeling minderheden.

Intussen waren mijn familie en ik ook erkend als vluchtelingen. Een geluk bij een ongeluk, want dat motiveerde me. Ik werd nog steeds behandeld voor mijn pancreasproblemen in het universiteitsziekenhuis Erasmus in Brussel. Ik voerde een innerlijke strijd met mezelf, want ik wist dat dit de grootste overwinning zou zijn. Ik wilde bewijzen dat ik niet meer zwak en ellendig was, ik wilde geen medeleven.

Ik hoorde dikwijls woorden zoals 'integratie' en 'inburgering'. Ik wou dat beter leren kennen, maar er was niemand die me de weg kon wijzen. Mijn woordenschat begon stilaan breder te worden. Woorden zoals 'verdriet', 'ongeluk', 'miserie' en 'pijn' kende ik al. Nu leerde ik ook woorden zoals 'geluk', 'vreugde', 'liefde', 'warmte' en 'een lach'. God, hebben 'die Bosnische vluchtelingen' ooit één van deze mooie woorden gekend!? Ik besliste tolk te worden, zodat ik al die vluchtelingen en nieuwkomers die het moeilijk hadden een luisterend oor kon bieden. Iets wat ik nooit eerder had gedaan. Ik was te fel bezig mijn onbekommerd leven te leiden. Ik werd een sociale tolk en ik was blij toen ik officieel mijn eerste opdracht kreeg. Daarna kreeg ik tientallen aanvragen per maand. De mensen gaven me goede feedback: ik was goed bezig en sociaal ingesteld. Nochtans was het niet zo lang geleden dat ik nog neerkeek op 'die Bosnische vluchtelingen', enkel en alleen maar omdat ze een andere uitspraak hadden dan wij. Ik schaamde me dood, maar mensen leren van hun fouten, zeggen ze. Ik heb ook geleerd dat het beter is om van iemand anders fouten te leren, want elke fout kan een levenslang litteken achterlaten.

Ik merkte dat ik de 'agenda-cultuur' van het Westen begon over te nemen. Dit was trouwens nodig, want ik ontving dagelijks aanvragen als vertaler/tolk. Ik was bereid overal naartoe te gaan. Een vluchteling helpt vluchtelingen. Ik deed het graag, de diensten wisten dat ook en stilletjes aan werd ik een beëdigde vertaler/tolk: ik tolkte bij de politie, rechtbanken en overal waar het nodig was. Toch was er één belangrijk moment: in 2003 begon ik te werken voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen. Voor het eerst trad ik binnen langs een andere deur dan die waar ik twee jaar geleden om 6 uur 's morgens in de rij moest staan om asiel aan te vragen. Dat was echt een andere deur dan die van vandaag, op die deur werd ik precies niet verwelkomd, die deur heeft een symbolisch spoor achtergelaten! Vandaag word ik anders ontvangen, maar vandaag maakt dat niet meer uit. *Moet men een functie hebben om goed aanvaard te worden?*

In 2005 begon ik als interculturele bemiddelaar voor het OCMW in Beveren -VLOS te werken. Dat vond ik veel interessanter om te doen: mensen individueel begeleiden, sensibiliseren en doorverwijzen waar nodig. Als tolk was ik te gebonden aan de 'deontologische code'. Nu kon ik de mensen meer helpen. Wat een verschil met die jonge gast in 1999 die enkel bezig was met perfectie en luxeproblemen. Ik heb nu mijn keuze gemaakt, ik werk parttime op het OCMW van Sint-Niklaas en verder tolk ik en sta ik mensen bij waar nodig. Ik neem er ook deel aan belangrijke vergaderingen op lokaal en hoger niveau en soms word ik gecontacteerd omdat ze mijn mening willen horen.

Ik word dagdagelijks geconfronteerd met de moeilijkheden die vluchtelingen meemaken. Ondanks het feit dat het voor mij goed gelopen is, blijft de situatie van een nieuwkomer niet gemakkelijk. Ik vind het dan ook belangrijk om hen dag in dag uit bij te staan.

Intussen ben ik getrouwd toen ik 21 jaar was, wat oud is in mijn gemeenschap. Ik werd er anders bekeken, zij trouwen als ze 15 of 16 jaar oud zijn en ik? Toch heb ik altijd gedacht dat alles op de wereld vergankelijk is, maar het gezin blijft.

Vandaag ben ik geen kind of jonge gast meer, meestal word ik aangesproken als 'mijnheer' wat ik niet graag heb. Ik moet consequent en ernstig zijn, meelopen in dit Belgische tempo en deze werkomstandigheden. Het lukt me niet altijd om ernstig te zijn, maar moet dat? Ik denk het niet. Ik heb voldoende zelfvertrouwen om de anderen te veranderen, een beetje lossier te laten worden dan ze gewoon zijn: zo kunnen zelfs mijn Belgische collega's af en toe eens uit hun wereldje komen dat bestaat uit 'werk is alles en alles is werk'.

Het leven kan soms anders bekeken worden. Het leven heeft veel kleuren, kies niet enkel de donkere kant. Mensen hebben altijd een keuze, maak de keuze solidair te zijn zonder je verplicht te voelen. Help om geholpen te worden. Lach om iemand gelukkig te maken!

Het vluchtelingenverhaal geeft je als vluchteling een dubbel gevoel: je wordt bekeken als 'een vluchteling', terwijl je je ook gewoon een mens voelt.

" Een ogenblik is maar een ogenblik maar het kan wel uw leven veranderen ..."